

V roce 1980 uplynulo 550 let od založení řádu Zlatého rouna, jednoho z tzv. velkých řádů, které vznikaly ve 13. a 14. stol. jako rytířské společnosti a většinou se zachovaly do dnešních dnů jako tzv. rodinné řády. Řád Zlatého rouna není nejstarší z nich, ale dosáhl největší proslulosti a výlučnosti. Jeho založení předchází vznik Podvazkového řádu v Anglii r. 1348, v Savojsku řádu Zvěstování P. Marie r. 1362, ve Francii r. 1469 vzniká řád sv. Michala. Jednou z hospodářsky nejsilnějších zemí tehdejší Evropy bylo Burgundsko, ležící na území dnešní Belgie a Nizozemí. Ruku v ruce s hospodářským blahobytem, jehož důvodem byla hlavně flanderská vlna, šel rozkvět kultury. Vládnoucí dynastií byla vedlejší větev francouzského královského rodu, burgundský vévoda byl leníkem francouzského krále. Již děd i otec zakladatele Zlatého rouna, vévoda Filipa Dobrého /1396-1419-1467/, se zabývali myšlenkou založit řád, ale teprve Filip Dobrý tento plán uskutečňuje při příležitosti svého snatku s Isabelou Portugalskou dne 10. 1. 1430 v Bruggách, kdy slavnostně vyhlašuje založení řádu a oznamuje jména prvních 24 rytířů.

Jsou různé domněnky, proč Filip Dobrý řád založil a proč použil právě v době vrcholného rytířství, založeného na křesťanských ideálech, symbolu necírkovního, vycházejícího ze starořecké mytologie. Je jasné, že podle vzoru jiných vládců chtěl mít Filip Dobrý svůj rytířský řád, kterým by shromáždil kolem sebe družinu jemu zavázaných rytířů. Burgundsko bylo národnostně rozděleno do několika provincií, ve kterých rozhodovali mocní velmoži. Filip Dobrý chtěl tyto mocné a nezávislé pány za pomoci rytířského řádu shromáždít kolem sebe a zavázat si je poslušností. A ne na posledním místě musíme citovat nápis na vévodově náhrobku v Dijonu: "Pour maintenir l'église, qui est de Dieu maison, J'ai mis sus le noble ordre qu'on nome la Toison" /K podpoře Církve, která je Božím domem, jsem založil řád, nazývaný Rounem/. Předobrazem Zlatého rouna je rouno starořeckého mytického hrdiny Jasona a jeho Argonautů, kteří vykonali dobrodružnou pouť do maledonské Kolchidy, aby ukrotili rouno. Jason a jeho druhové byli pro zakladatele řádu vzory rytířské statečnosti a obnovovali také jeho touze uspořádat křížovou výpravu, k níž však nikdy nedošlo. Je jistě neobvyklé, že řád s vysloveně náboženským zaměřením má za vzor téma antické, ale v době předrenesanční vystupovalo často pohanství a křesťanství ruku v ruce. Později byl v řádové literatuře pohanský Jason nahrazen Gedeonem, biblickým hrdinou ze Starého zákona, který pod symbolem rouna porazil Madiánské.

Dne 22. 11. 1431, při příležitosti první řádové kapituly konané v Rysselu /dnešním Lille/, byly vyhlášeny řádové statuty o 66 článcích. Byly sepsány v burgundském nářečí, teprve v 16. stol. byly přeloženy do latiny, aby byly srozumitelné i cizincům. Statuty potvrdil papež Evžen IV. dne 7. 9. 1433 bullou "Regnum universalis ecclesiae", různá církevní privilegia byla přiznána řádu a jeho členům papežem

Ivem X. bullou "Praeclarae devotionis sinceritas" ze dne 26.9.1516. Pro další dějiny řádu se ukázala velmi důležitou 65. kapitola statutů, určující posloupcnost řádové suverenity v případě vymření burgundské dynastie. K tomu došlo náhlou smrtí již druhého suveréna řádu, vévody Karla Smělého, syna zakladatele, v r. 1477 při obléhání Nancy. Karel Smělý nezanechal mužského potomka, pouze dceru Marii, která se provdala za arcivévodu Maxmiliána Habsburského, pozdějšího císaře Maxmiliána I. Ve smyslu statutů přechází velmistrovství řádu na manžela dědičky burgundského domu a tak byl dne 30.4.1478 v Bruggách mladý arcivévodů uveden do hodnosti suveréna řádu a řád Zlatého rouna přechází do držení habsburského rodu, v němž je dodnes. K podobné situaci dochází smrtí posledního mužského Habsburka, císaře Karla VI. v r. 1740 bez mužských potomků. Suverénem řádu se pak stává manžel císařovny Marie Terezie František Štěpán Lotrinský.

K osudové chvíli v dějinách řádu však dochází dne 1. 11.1700, kdy umírá bez potomků španělský král Karel II., poslední Habsburk na španělském trůnu. Nastala situace, kterou zakladatel řádu ve statutech nepředvídal. Jak francouzští Bourboni tak Habsburkové se z titulu příbuznosti ucházejí o španělský trůn; dochází k válce o dědictví španělské, která je současně i bojem o dědictví Zlatého rouna. Oba kandidáti trůnu - Filip z Anjou, pozdější španělský král Filip V. i arcivévodů Karel Rakouský, pozdější císař Karel VI. - si přivlastňují tituly a práva rodu burgundského a tak dochází k trvalému rozštěpení řádu, které nedokázala odstranit ani řada následujících jednání. A tak existují od r. 1701 dva samostatné řády Zlatého rouna, jeden udělovaný hlavou rodu habsburského a druhý hlavou španělských Bourbonů. Rozdíl ve vzhledu obou řádů jsou malé, podstatné je, že se rakouští velmistři vždy drželi stanov burgundských vévodů na rozdíl od španělských, kteří svůj řád postupně změnili v řád státní a záslužný. Zde je nutno zdůraznit, že již Filip Dobrý založil svůj řád nikoliv jako řád burgundského vévodství ale jako řád svého domu.

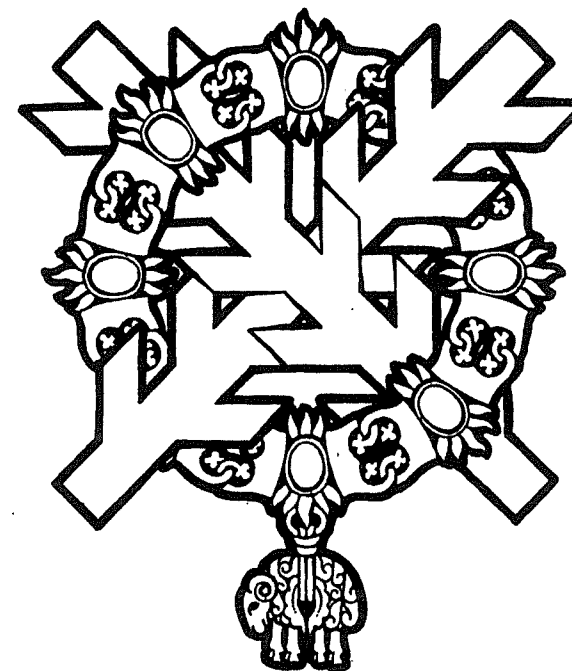
Za pozdějších suverénů, hlavně za císaře Karla V. a krále Filipa II., dochází k velkému rozkvětu řádu a v souvislosti s rozšířením habsburské říše, nad níž tehdy "slunce nezapadalo", i jeho rozšíření po Evropě. Tehdy se stávají rytíři řádu, kterými byli dosud téměř výhradně Burgundané a Nizozemci, také Němci, Rekušané a první Češi. Prvním Čechem - nepočítáme-li českého krále Ludvíka Jagellonského, který se stal řádovým rytířem v r. 1516 - byl Vratislav z Pernštejna, který se stal členem řádu v r.1555. Po něm následují Jáchym z Hradce r. 1561, Vilém z Rožmberka v r. 1584, Zdeněk Vojtěch z Lobkovic v r. 1620, Albrecht z Valdštejna v r. 1628, Vilém Slavata z Chlumu v r. 1644, Jiří Adam Bořita z Martinic v r. 1647, Bernard Ignác Bořita z Martinic v téže roce a jiní.

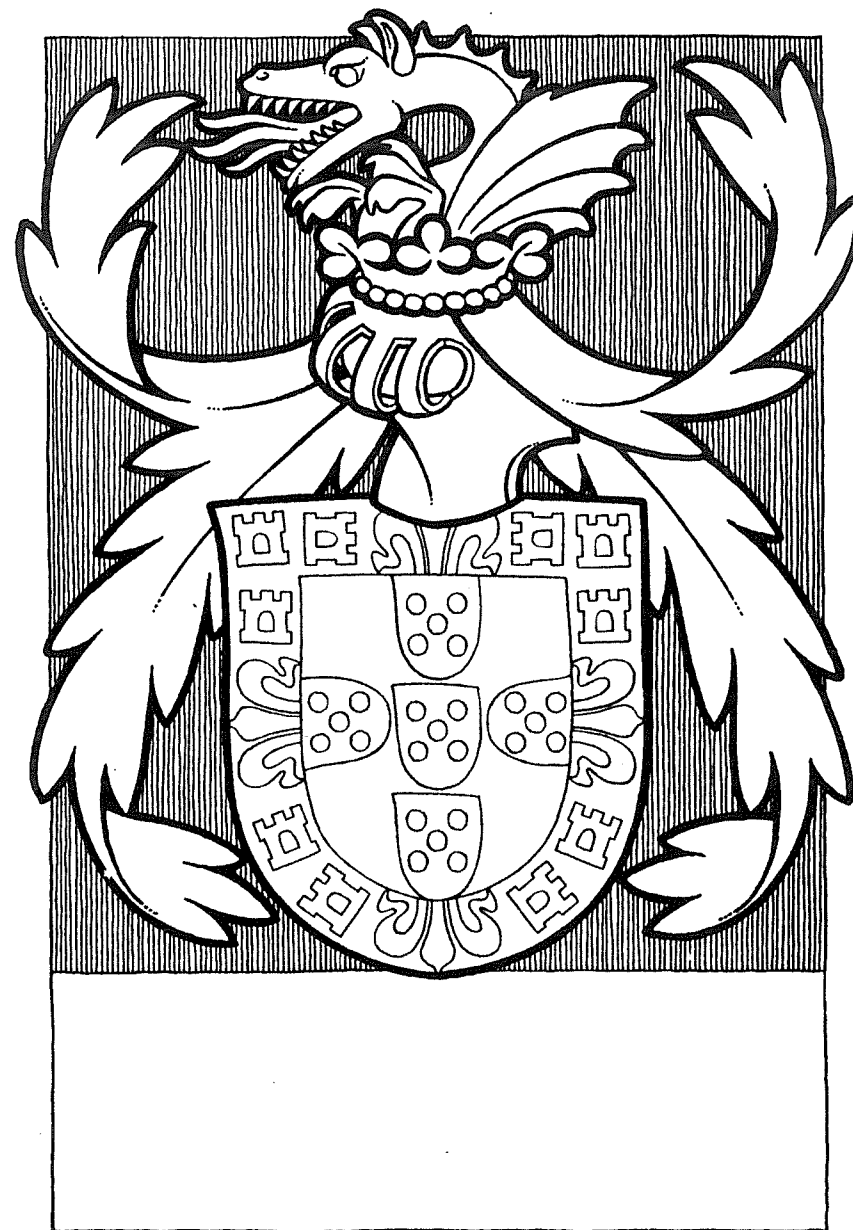
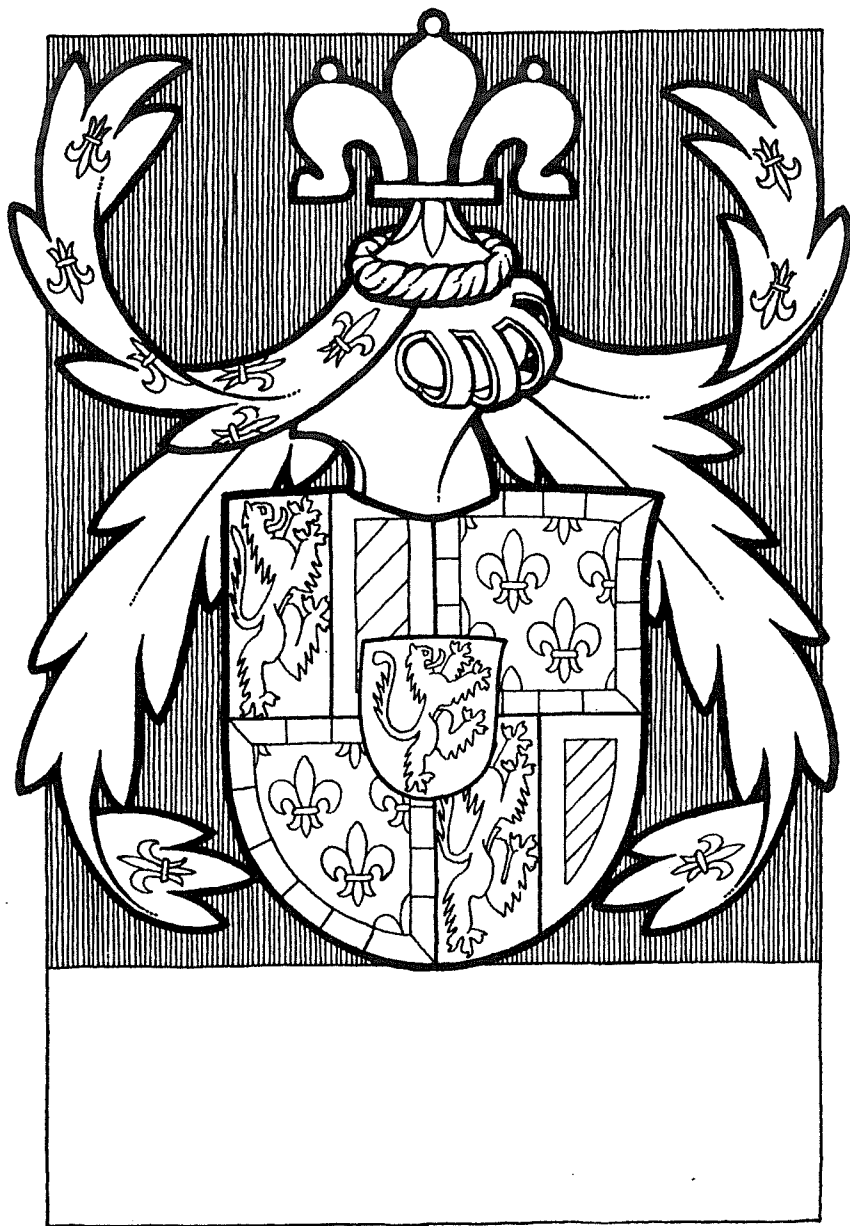
Řád Zlatého rouna je vyhrazen vynikajícím osobnostem, po-

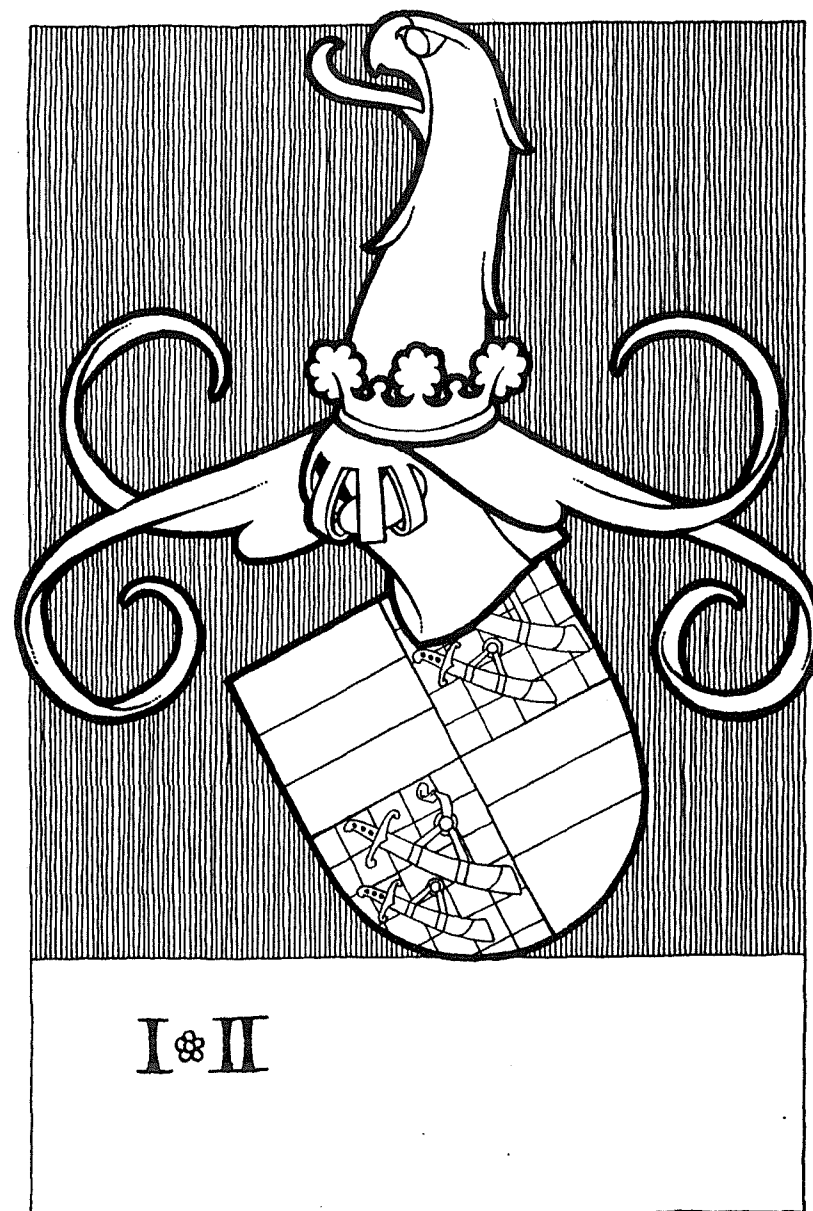
cházejícím ze starých katolických rodů, které si svou veřejnou činností nebo jinou službou panovníkovi získaly mimořádné zásluhy a byl vždy udělován velmi šetrně jako zcela mimořádná odměna vyhrazená úzké skupině lidí. Celkem bylo do dnešního dne uděleno 1299 řádů. Zlaté rouno je udělováno dodnes jako rodinný řád habsburského rodu, ve Španělsku jako rodinný řád španělských Bourbonů.

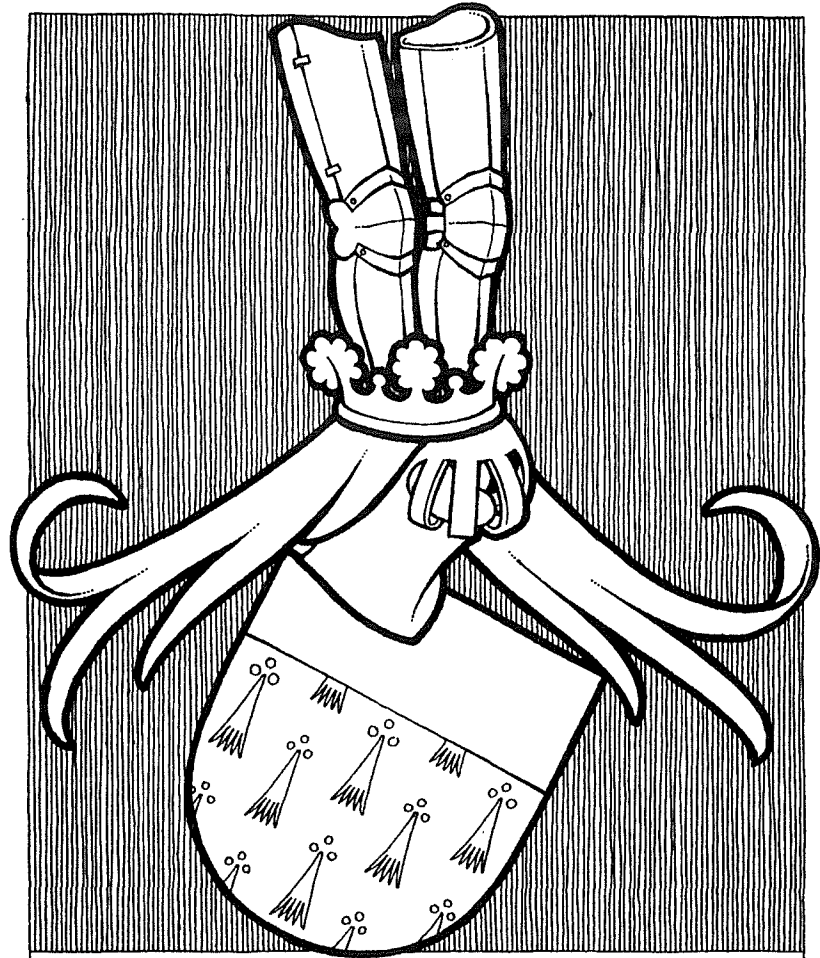
Dějiny Zlatého rouna mají nepochybně vztah k českým zemím - osobami suverénů řádu, mnohá rytíři řádu, kteří byli buď české krve nebo zde alespoň žili, a mnoha uměleckými památkami, na nichž řád poznáváme, ať to jsou známé portréty v našich galeriích či do kamene vytesané znaky ovinuté řádovým řetězem.

František Lobkowicz

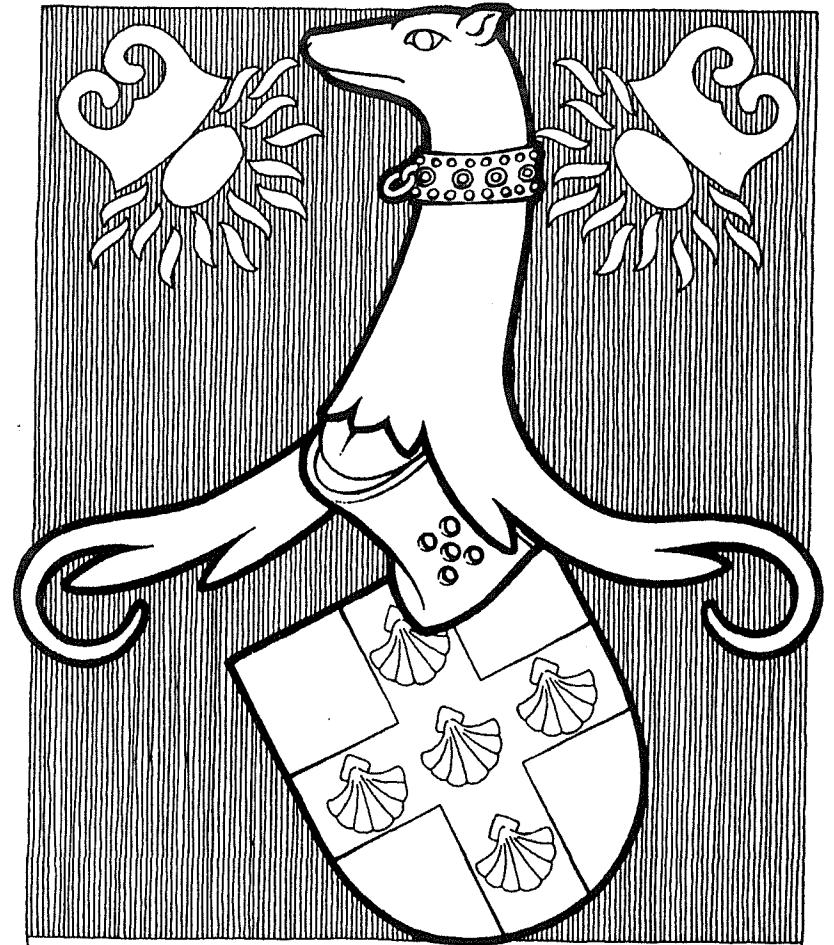

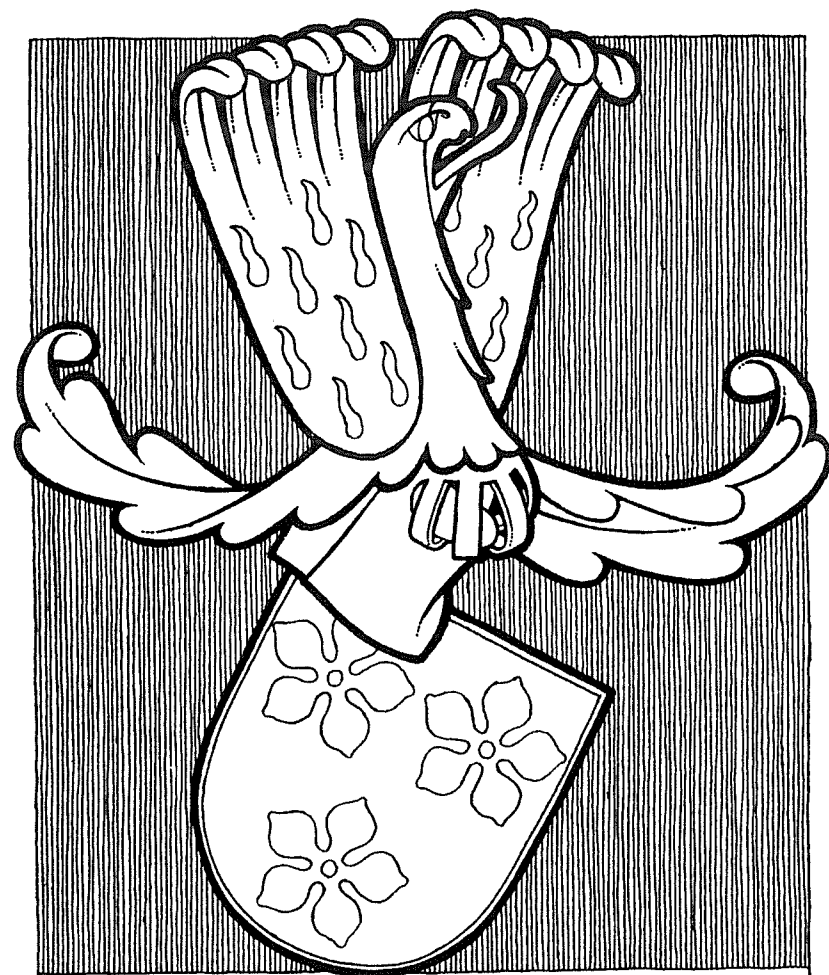

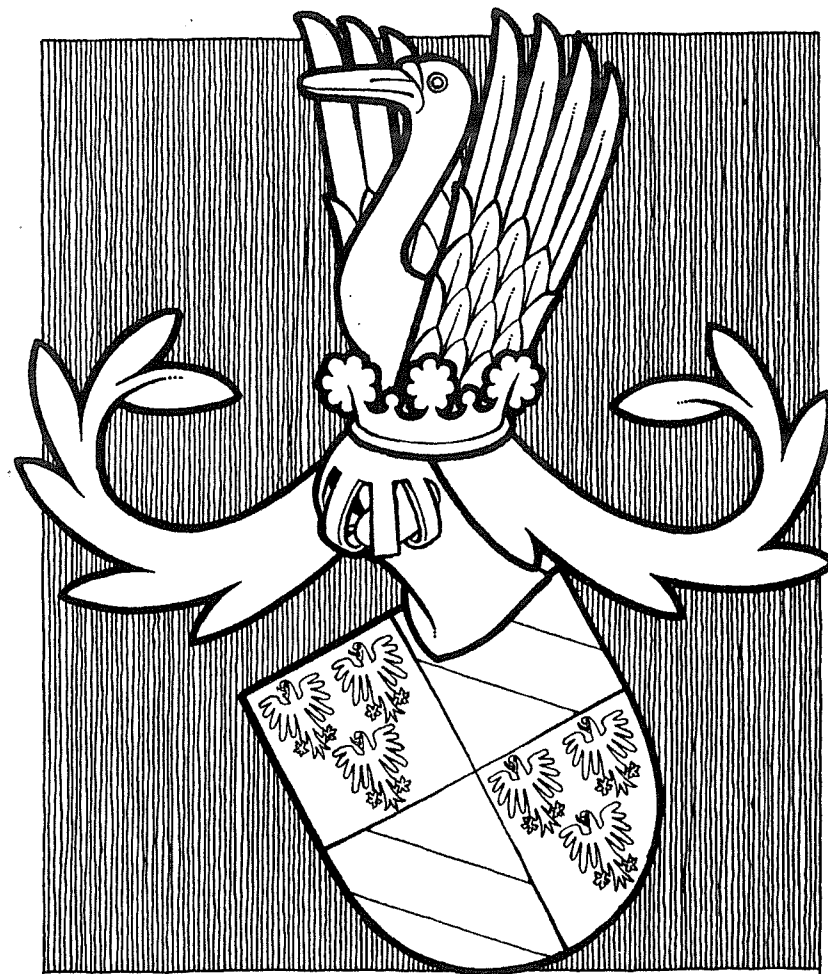
messire
Jean & Roubaix
mess.
Roland d'Hytkerke

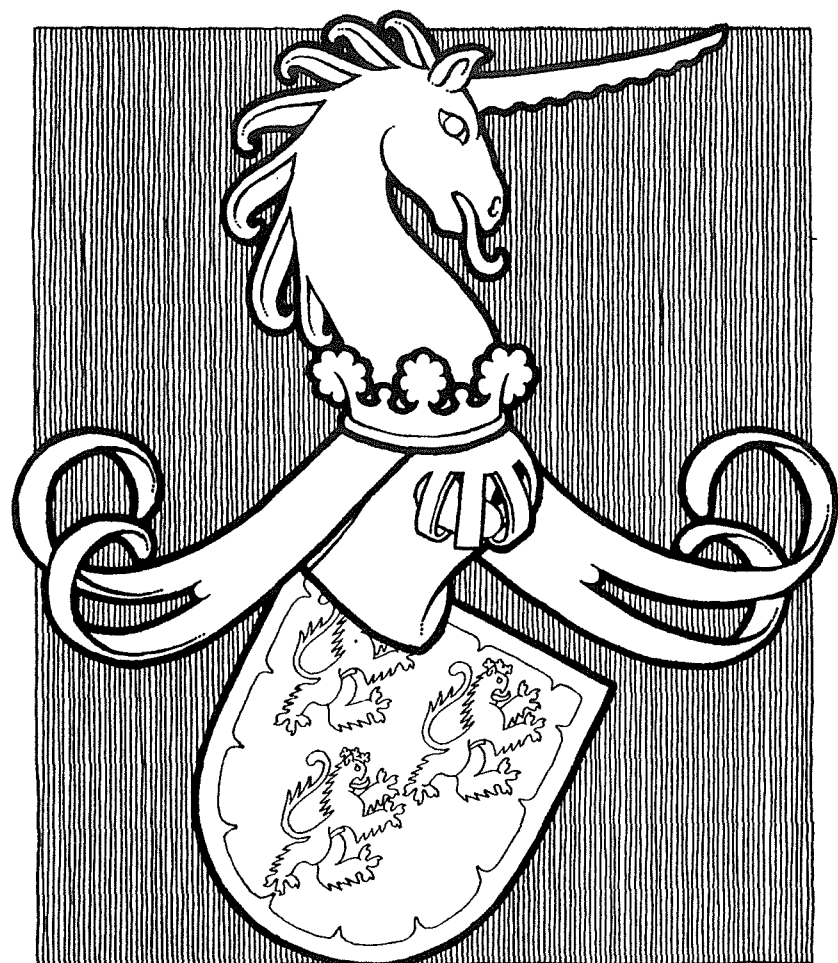
III * IV

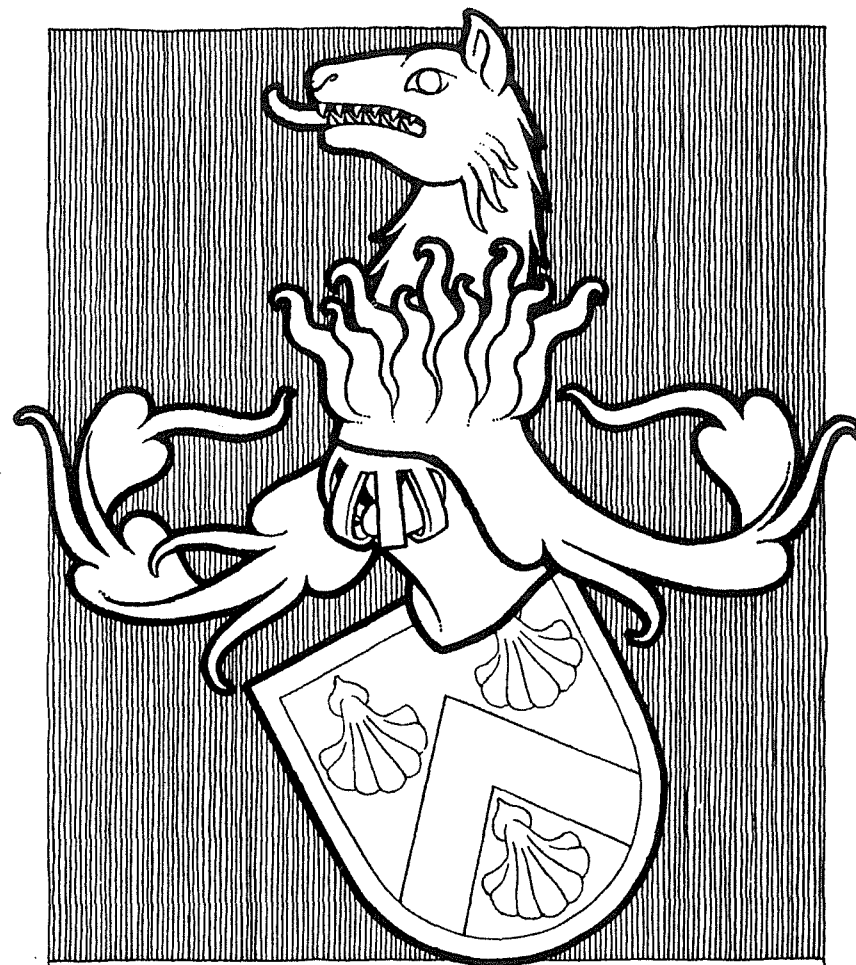
messire
Antoine & Vergy
mess.
David & Brimeu

V ❁ VI

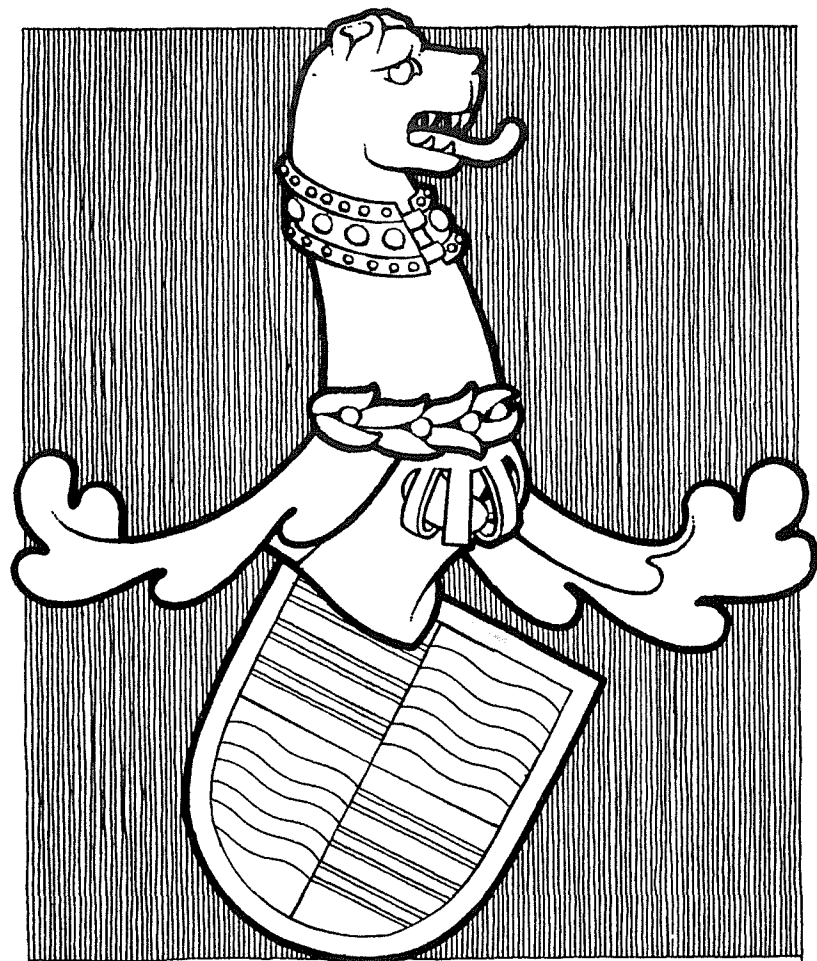

messire
Hugues de Lannoy
mess.
Jean de Commynes

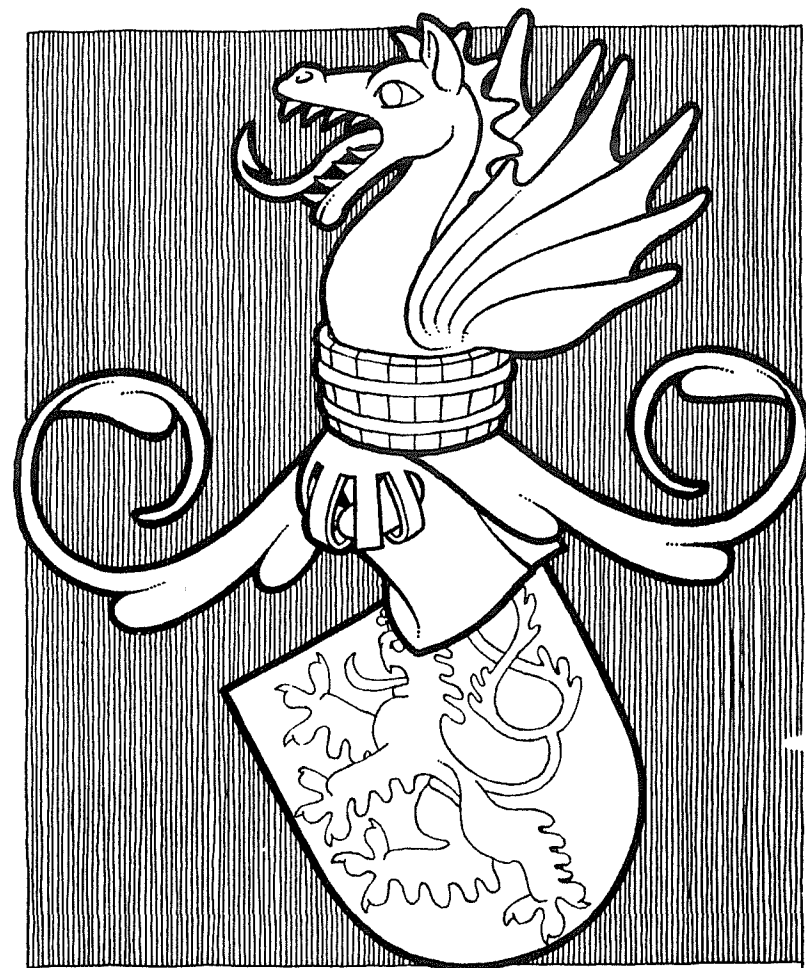

VII & VIII

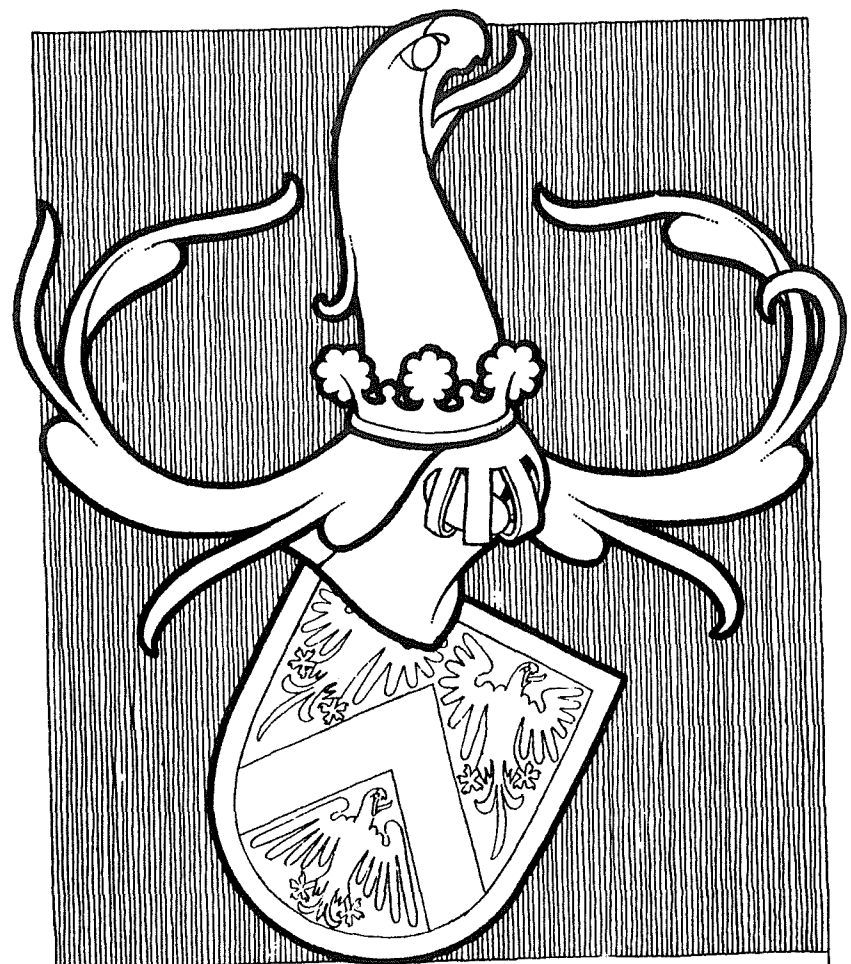

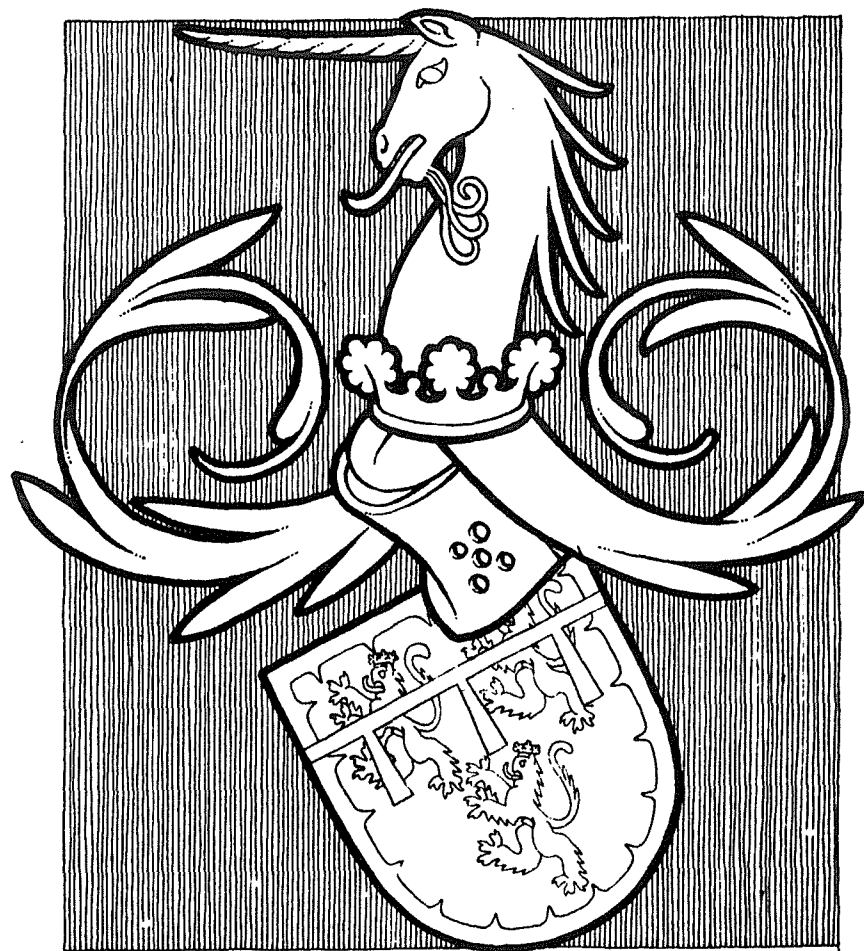
messire
Antoine de Toulangeon
messire
Pierre de Luxembourg

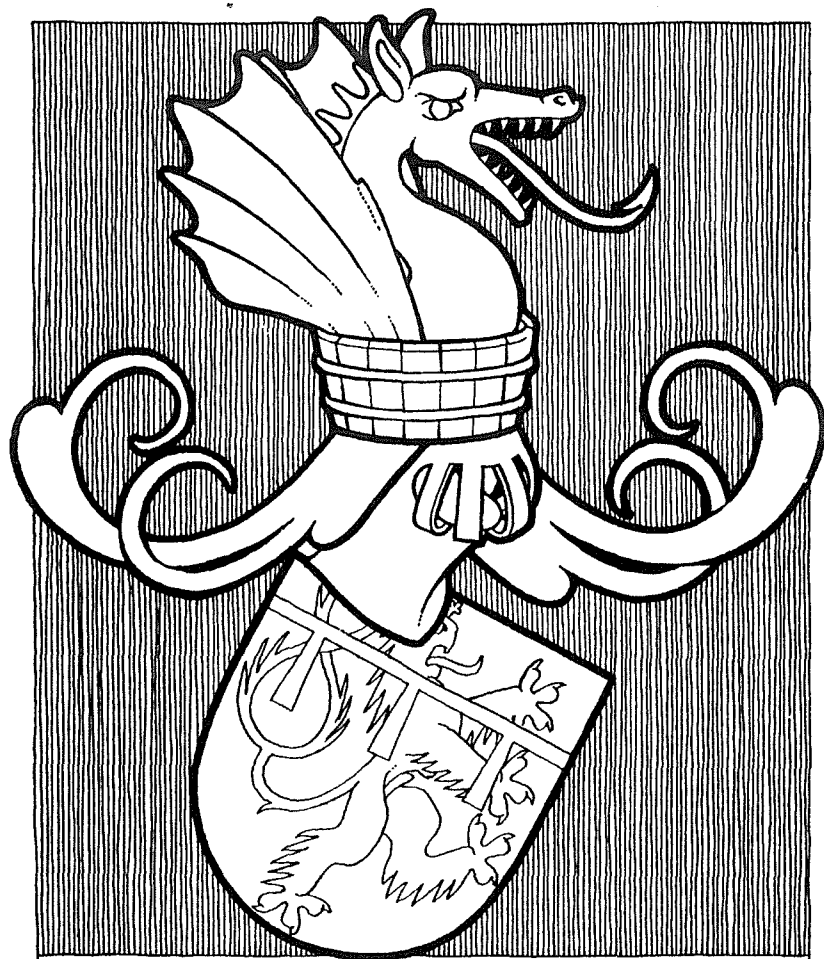
IX * X

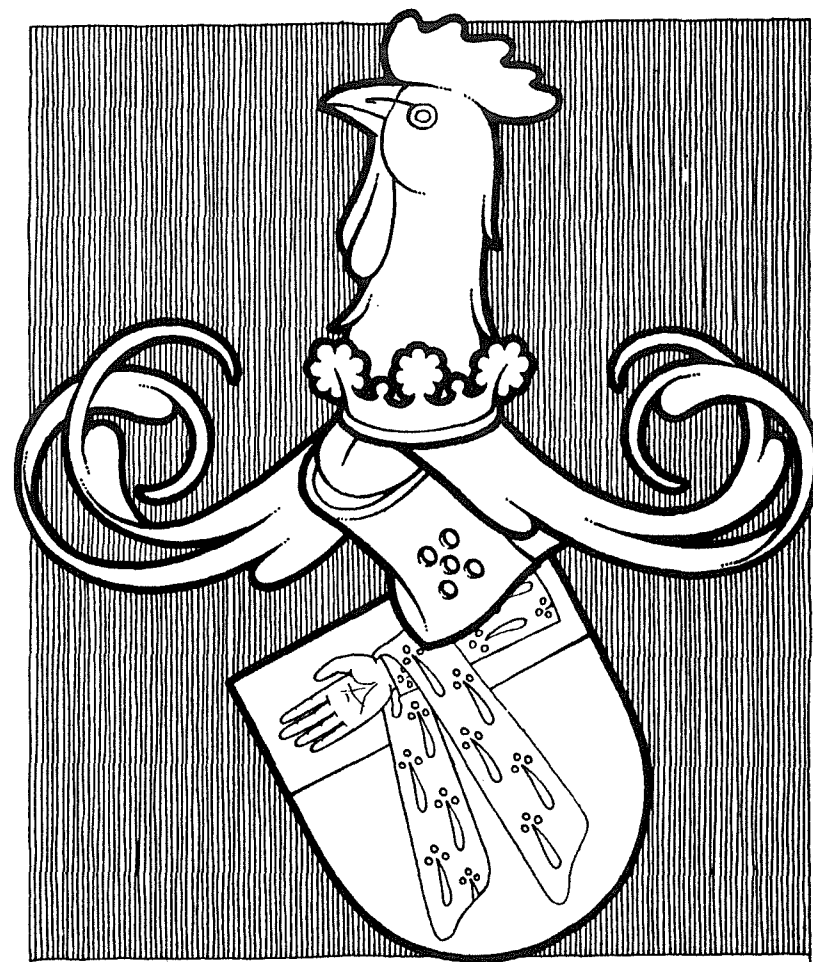
messire
Jean de la Trémouille
mess.
Gilbert de Lannoy

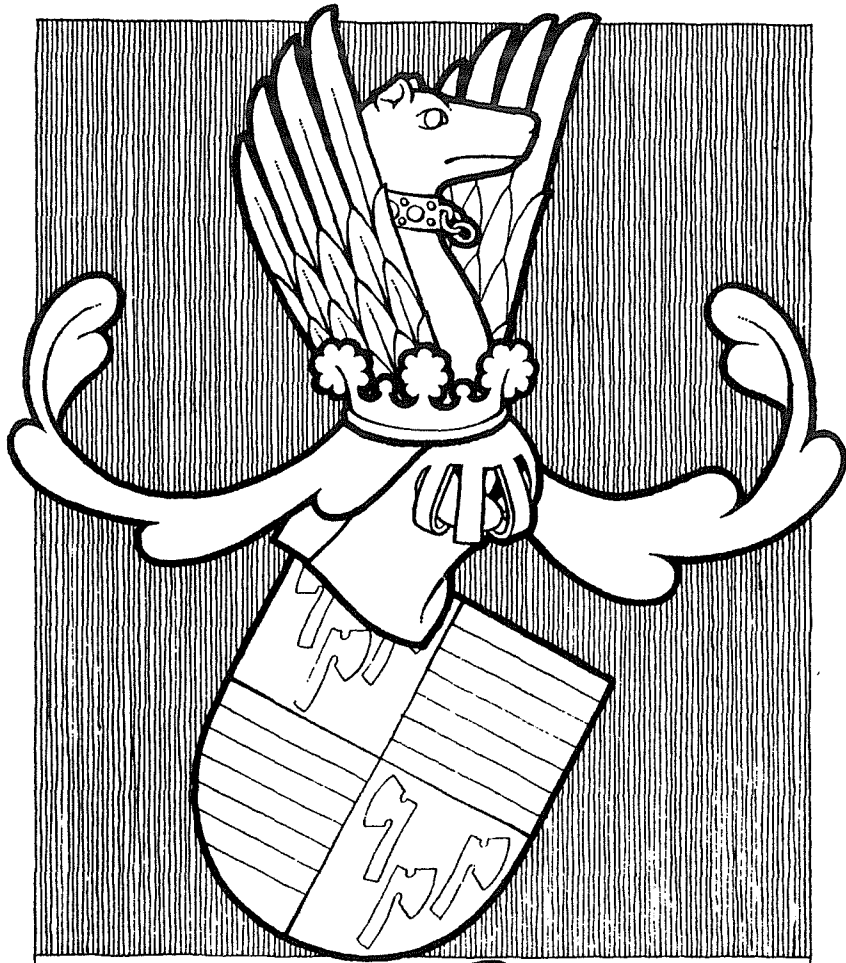
XI & XII

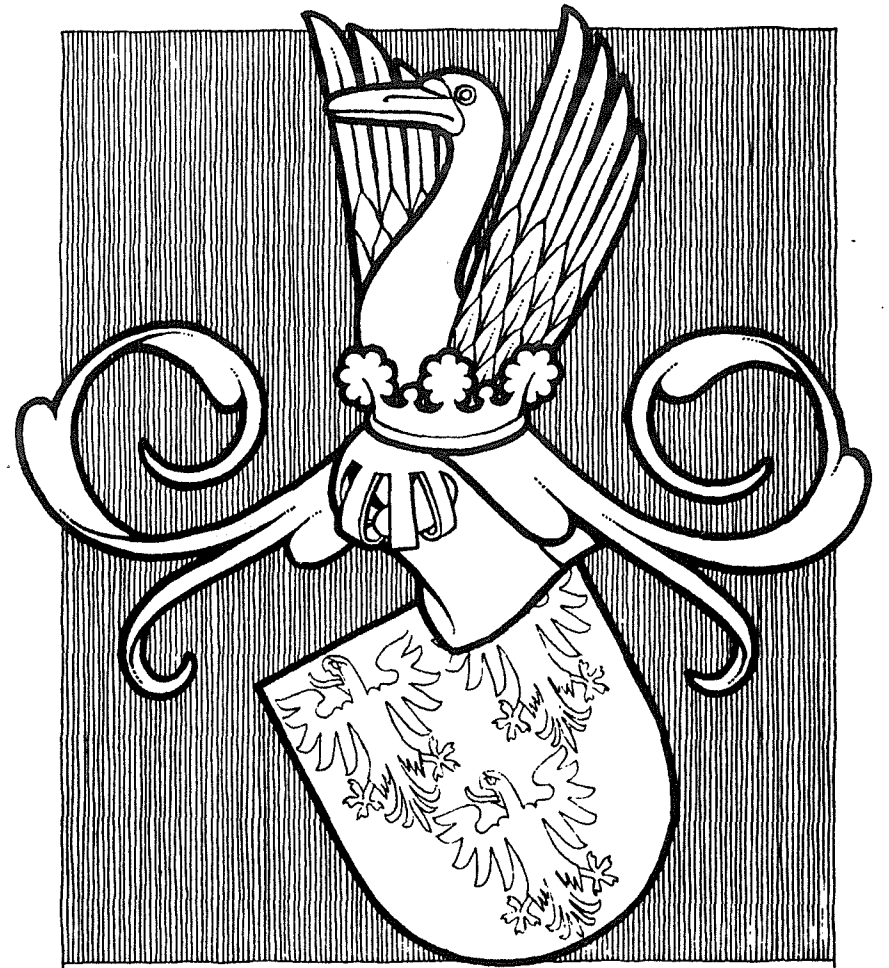
messire
Jean de Luxembourg
messire
Jean de Villiers

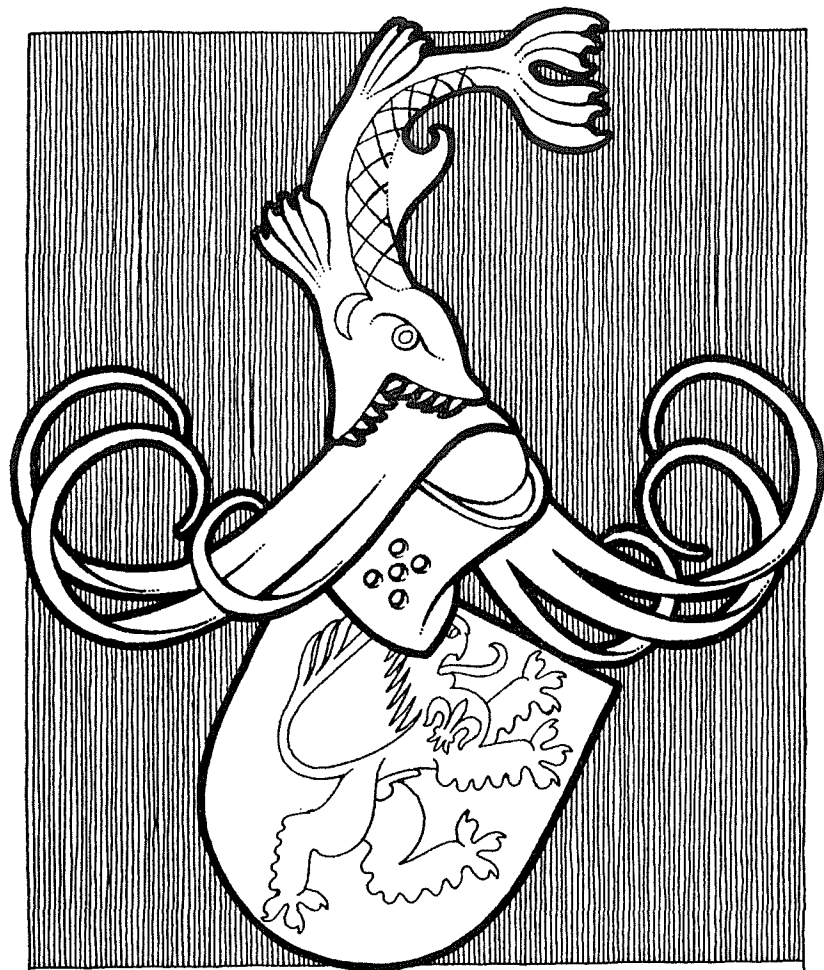
XIII & XIV

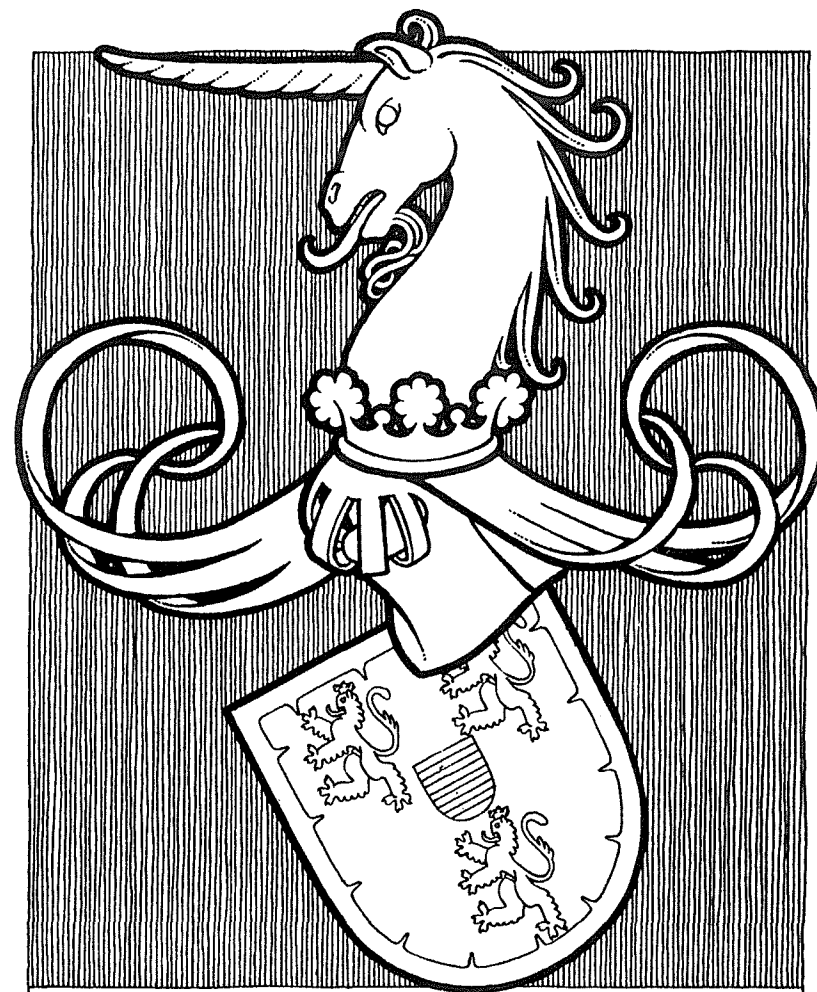
messire
Antoine de Croy
messire
Florimond de Brimeu

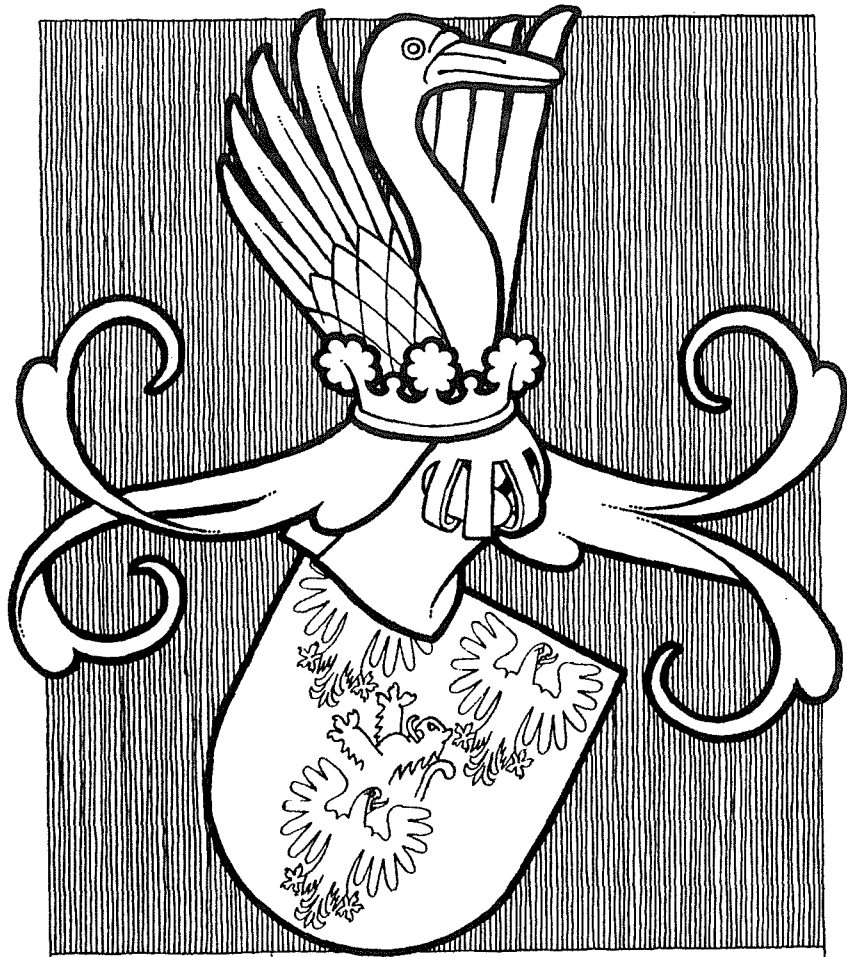
XV & XVI

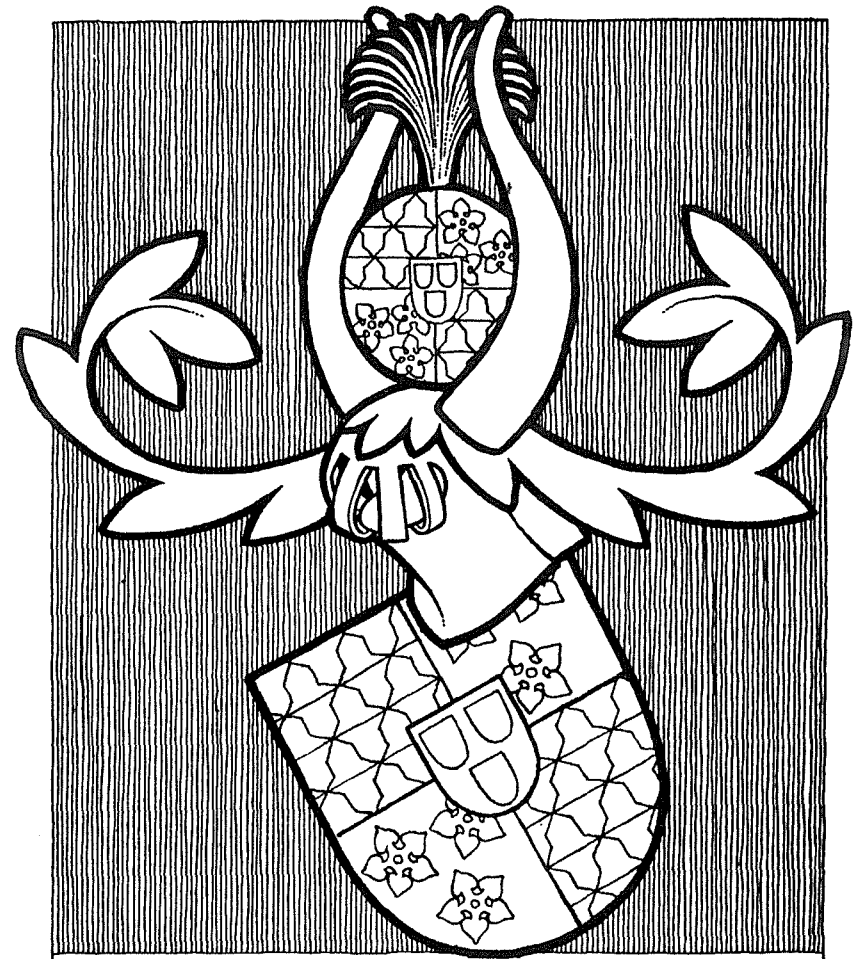
mess.
Robert de Adamines
mess.
Baudoin de Lannoy

XVII * XVIII

messire
Jacques de Brimeu
 mess.
Pierre de Bauffremont

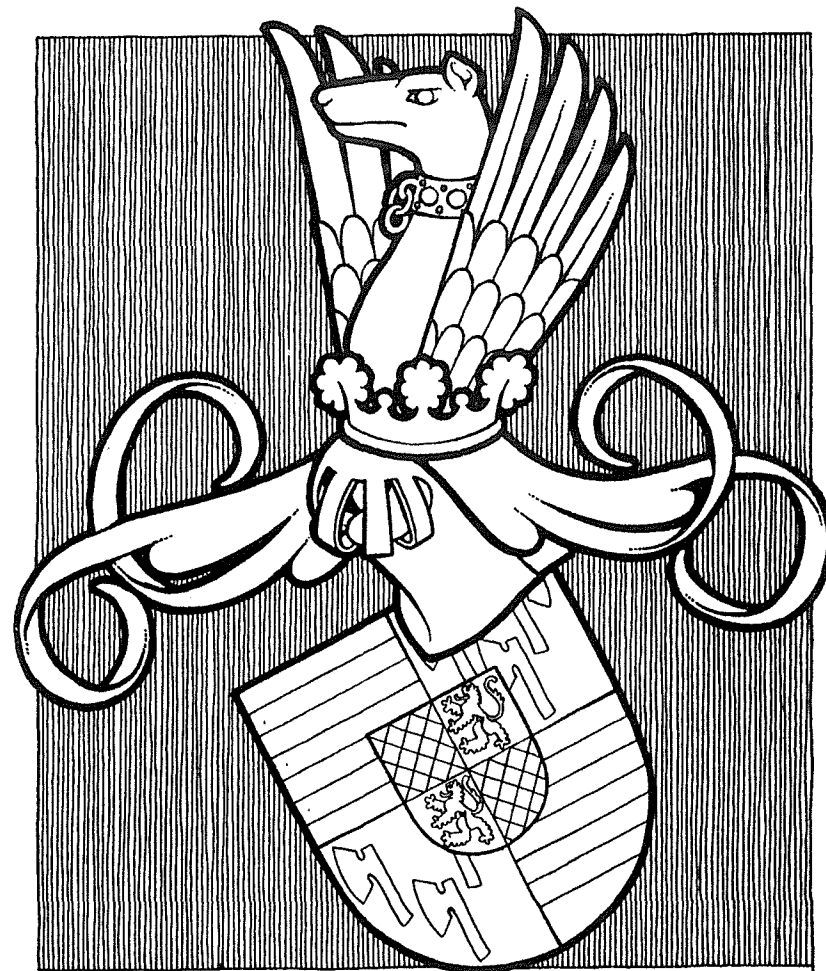

XIX & XX

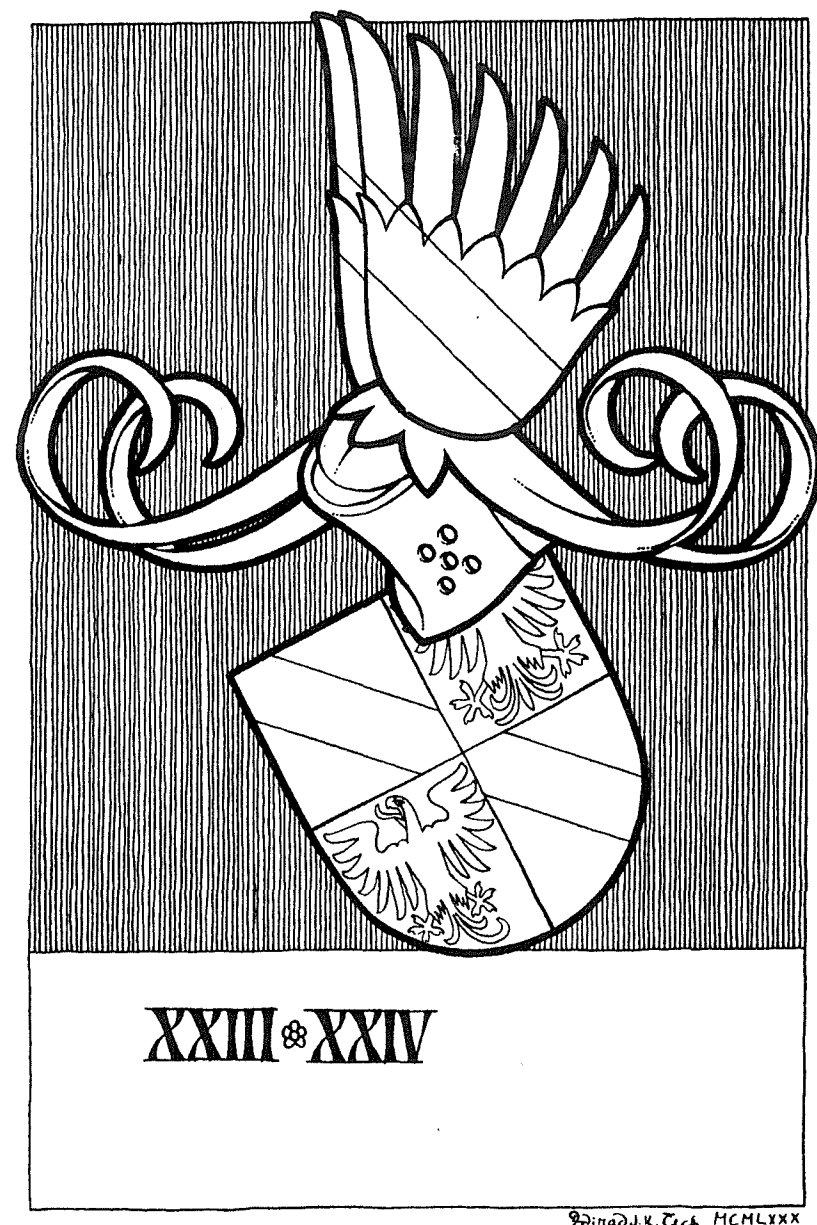
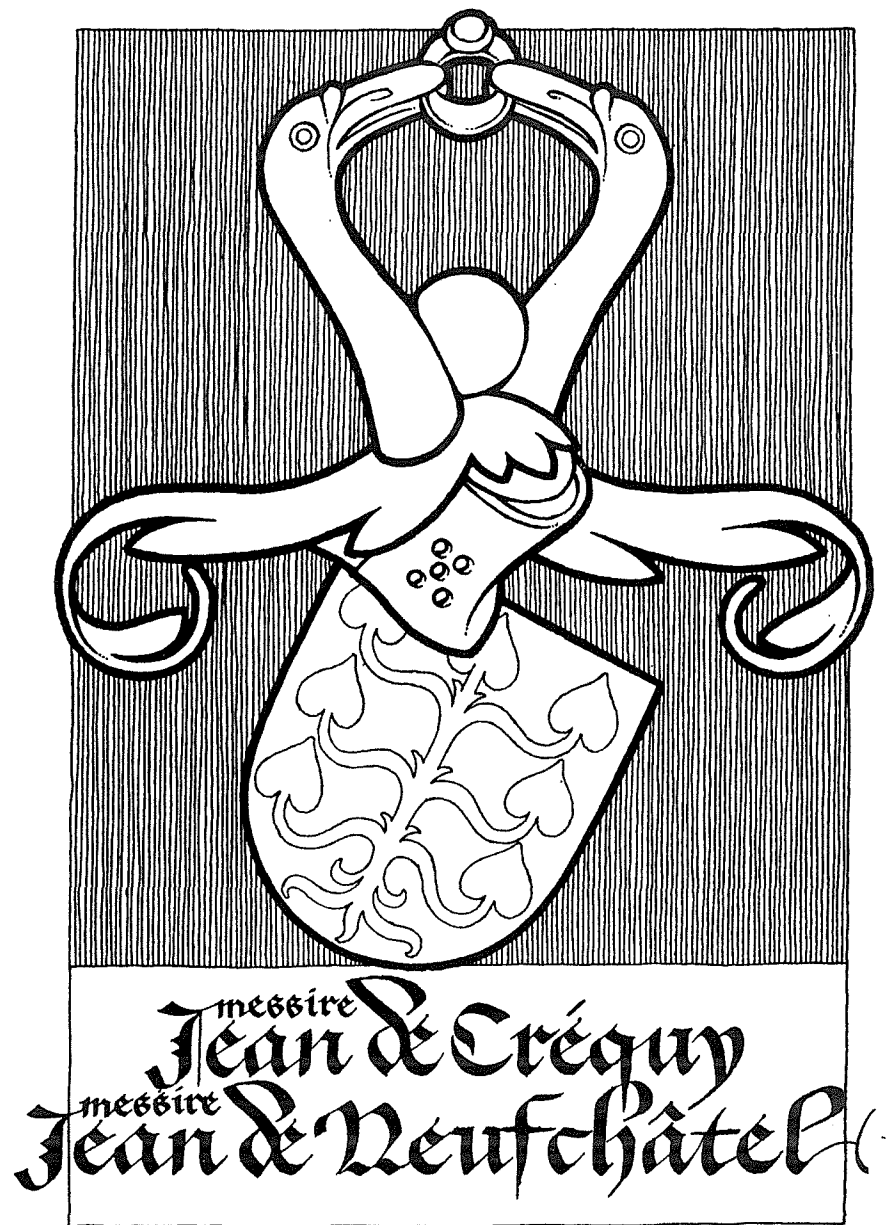

messire
Philippe de Ternant
 mess.
Jean de Croy

XXI & XXII

Philippe de Valoys dict le Bon, duc de Bourgogne, Conte de Flanders

Čtvrcený štít se zlatým středním štítkem, v něm černý lev s červenou zbrojí /Flandry/; 1. a 4. pole v červenostříbrně kostkovaném lemu modré poseté zlatými lillemi /Nové Burgundy/; 2. pole polcené, vpředu v červeném lemu pětkrát zlatomodře kosmo děleno /Staré Burgundy/, vzadu v černém zlatý lev s červenou zbrojí /Brabant/; 3. pole polceno, vpředu Staré Burgundy, vzadu ve stříbře červený lev s modrou korunou a zbrojí /Limbourg/. Na turnajské přílbě s červenostříbrnou točenicí a modrozlatými lillemi posázenými krydly zlatá červeně ozdobená lilie.

Isabell, fille de Jehan roy du Portugal

Štít, v červeném zlatými hrady posázeném lemu, stříbrný s pěti /1-3-1/ modrými štítky, na každém pět /2-1-2/ stříbrných penízků. Zpod okraje stříbrného pole vynikají liliová zakončení zeleného kříže Avizského řádu. Z koruny turnajské přílby se stříbrnými krydly roste zlatý drak.

I

Messire Guillaume de Vienne, seigneur de St. Georges

V červeném štítě zlatá orlice. Z kolčí přílby vyrůstá hermelínem oděný trup mouřenína se zlatým obojkem a hermelínovým červeně podšitým a černými pery ozdobeným kloboukem.

II

Messire René Pot, seigneur de la Rochepot

Čtvrcený štít; v 1. a 4. modrém poli zlaté břevno /Pot/; přes 2. a 3. červenostříbrně šachované položeny kosmo dvě šavle, v červených zlatě kovaných pochvách, se zlatými záštitami /Courtesjambe/. Z koruny na turnajské přílbě vyrůstá supí hlava se zlatým nosem. Krydla modrá.

III

Messire Jean, seigneur de Rombais

Štít s červenou hlavou potažený hermelínem. Červeně /sic !/ korunovaná turnajská přílba s černými krydly nese pár černé zlatě zdobené ochranné zbroje nohou.

IV

Messire Rolant d'Uyterke, seigneur d'Hemsrode

Na stříbrném štítě černý pět /1-3-1/ zlatými mušlemi zdobený kříž. Na kolčí přílbě stříbrná chrtí hlava s černým zlatě kova-

ným obojkem.

V

Messire Antoine de Vergi, seigneur de Champlitte

Na červeném štítě v úzkém stříbrném lemu tři /2-1/ zlaté pětilisté kvítky. Turnajská přílba nese mezi dvěma hermelínem potaženými křídly zelenou supí hlavu se zlatým nosem.

VII

Messire David de Brimeu, seigneur de Ligny

Stříbrný čtvrcený štít; v 1. a 4. poli tři /2-1/ červené orlice s modrou zbrojí /Brimeu/; přes 2. a 3. pole červené kosmé břevno /Mingoval/. Z korunované turnajské přílby se stříbrnými krydly roste stříbrná labuť.

VII

Messire Hugues de Lannoy, seigneur de Santes

V červeném trnovém lemu ve stříbře tři /2-1/ zelení zlaté korunovaní lvi s červenou zbrojí. Z koruny turnajské přílby se stříbrnými krydly vyrůstá stříbrná hlava jednorožce se zlatým rohem.

VIII

Messire Jean, seigneur de Comines

Ve zlatém lemu na červeném štítě zlatá snížená krokev provázená třemi stříbrnými mušlemi. Na turnajské přílbě s černými krydly vyrůstá z přirozených plamenů hnědá vlčí hlava.

IX

Messire Anthoine de Thoulonjon, seigneur de Traves

V modrém lemu červený čtvrcený štít; v 1. a 4. poli tři zlatá vlnitá břevna; ve 2. a 3. poli tři červená /!/ stříbrně lemovaná břevna. Z vavřínového věnce na turnajské přílbě vyniká stříbrná hlava dogy s červeným zlatě kovaným obojkem.

X

Messire Pierre de Luxembourg, seigneur de Saint-Paul

Ve stříbře červený dvojocasý lev se zlatou korunou, zbrojí a modrým jazykem. Z kádě na turnajské přílbě s krydly vyrůstá drak; vše stříbrné.

XI

Messire Jean de la Trimouille, seigneur de Jonvelle

V červeném lemu na zlatě snížená červená krokev provázená třemi modrými orlicemi s červenou zbrojí.
Na korunované turnajské přilbě s modrými krydly modrá supí hlava s červeným nosem.

XII

Messire Gilbert de Lannoy, seigneur de Villerval

Erb jako Mess. Hugues de Lannoy; pouze přes štít modrý turnajský límec a přilba kolčí.

XIII

Messire Jean de Luxembourg, comte de Ligny

Erb jako Mess. Pierre de Luxembourg; pouze přes štít modrý turnajský límec.

XIV

Messire Jean de Villier, seigneur de Lisle Adam

Na modré hlavě zlatého štítu stříbrná paže v hermelínovém rukávci se splývající hermelínovou rouškou.
Na korunované kolčí přilbě se stříbrnými krydly stříbrná kohoutí hlava s červeným pyskem a hřebenem.

XV

Messire Antoine, seigneur de Croy et de Renty

Čtvrcený stříbrný štít; v 1. a 4. poli tři červená břevna /Renty/; ve 2. a 3. poli tři /2-1/ červené sekery.
Na turnajské přilbě s černými krydly mezi stříbrnými křídly černá chrtí hlava s červeným zlatě kovaným obojkem.

XVI

Messire Florimond de Brimeu, seigneur de Masincourt

Erb jako Mess. David de Brimeu; na štítě pouze rodové figury.

XVII

Messire Robert, seigneur de Mamines

Na modrém štítě zlatý lev s červenou zbrojí a černou lilíí na rameni.
Na kolčí přilbě stříbrný delfín.

XVIII

Messire Baudoin de Lannoy, dict. de Bégue, seigneur de Molembais

Erb jako Mess. Hugues de Lannoy; navíc zlatý střední štítek se čtyřmi modrými břevny /Molembais/.

XIX

Messire Jacques de Brimeu, seigneur de Grigny

Erb jako Mess. Florimond de Brimeu; pouze ve středu štítu vlevo obrácená polovina zlatého lva /Humbercourt/.

XX

Messire Pierre de Bauffremont, seigneur de Chargny

Čtvrcený štít s červeným středním štítkem, na něm tři /2-1/ stříbrné štítky /Chargny/; 1. a 4. pole se čtyřmi pruhy zlatočervené popelčiny /Bauffremont/; ve 2. a 3. červeném poli tři /2-1/ zlaté pětilisté květy /Vergy/.
Na turnajské přilbě se zlatými krydly mezi zlatými rohy kruhová deska v barvách štítu ozdobená čtyřmi černými pery.

XXI

Messire Philippe de Ternant, seigneur du dit lieu et de la Motte

Zlatočerveně šachovaný štít.
Na turnajské přilbě s krydly zlatočerveně pruhovanými z červenostříbrné točenice roste modře oděná dáma s tyrkyso-
vým závojem.

XXII

Messire Jean de Croy, seigneur de la Tour sur Marne

Erb jako Mess. Antoine de Croy; navíc se čtvrceným středním štítkem, 1. a 4. pole červenozlatě routováno /Craon/, ve 2. a 3. poli ve zlatě černý lev /Flandry/.

XXIII

Messire Jean, seigneur de Crequi

Ve zlatě červený vykořeněný strom.
Na kolčí přilbě se zlatými krydly dvě přivrácené labutí hlavy drží červenými pysky prsten s červeným kamenem, mezi nimi červená koule.

XXIV

Messire Jean de Neufchâtel, seigneur de Montaigu

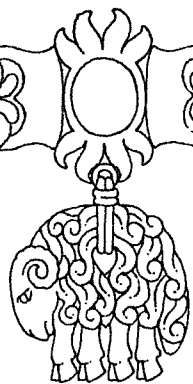
Čtvrcený červený štít; přes 1. a 4. pole stříbrné kosmé břevno /Neufchatel/; ve 2. a 3. poli zlatá orlice /Montaigu/.
Na kolčí přilbě křídla v barvách 1. a 4. pole.

P o z n á m k a :

Kresby erbů na pravé - sudé - straně jsou zrcadlově převrácené.

Předlohou pro kresby i blasony byl, pokud to bylo možné, "ARMORIAL EQUESTRE DE LA TOISON D'OR ET DE L'EUROPE" /vydání Paris MDCCCXC/. Proto je např. uváděna jen lícová tinktura krydel a proto mohou být některé údaje odlišné od blasonů uváděných mladší literaturou. A je jen pochopitelné, že v literatuře z různých období se liší i transkripce jmen.

ZJKČ

MCCCCXXX - MCMCXXX
550 LET ŘÁDU ZLATÉHO ROUNA

Kresby a blasony Zdirad J. K. Čech
Předmluva MUDr. František Lobkowicz
Kaligrafie Zdeněk Stejskal

Vydala Česká numismatická společnost
pobočka Heraldika jako přílohu
Heraldické ročenky na rok 1981

